

**Tervise
Arengu
Instituut**

Tervise Arengu Instituudi arengukava 2021–2025

Tallinn 2021

Sisukord

Visioon, missioon, väärtused	8
Huvipoolte ootused	10
Strateegilised sihid 2021–2025	11
Eesmärgid, strateegiad ja mõõdikud	12
Arengukava juhtimine	22

Avasõna

Me läheme edasi! Vaatame lootusrikkalt tulevikku ja seame plaane järgmiseks arengukava perioodiks — aastateks 2021–2025.

2021. aastal saab Tervise Arengu Instituut täisealiseks. Instituut on viimasel paaril aastal läbinud põhjaliku sisulise ja visuaalse uuenduskuuri ning meie kollektiiv on kasvamas ühtseks tasakaalustatud tervikuks. Oleme õppinud väljakutsed põhjalike süsteemsete arutelude ja analüüsidega julgelt vastu võtma ning tunneme ennast uutes valdkondades üha kodusemalt. Meie selja taha jääb palju muutusi ning oleme õppinud muudatuste ja uuendustega kiirelt kohanema.

Nüüd on aeg pilk tulevikku suunata, seada kaugemaid sihte ja kõrgemaid eesmärke, et vastata üha nõudlikuma ja kiiremini muutuva maailma ootustele. Ainult siis, kui oleme seadnud endale eesmärgid, saame olla kindlad, et töötame iga päev kõige olulisema kallal. Pool aastat kestnud arutelude tulemusel oleme prioriteetides kokku leppinud ning see annab tegutsemisele värsket indu juurde. Meie järgmise viie aasta eesmärgid toetavad tugevamat tervist, pikemat iga, tunnete selgust ja vaimset küpsust.

Meie väärtus seisneb koostöös, pädevuses ja uuendusmeelsuses.

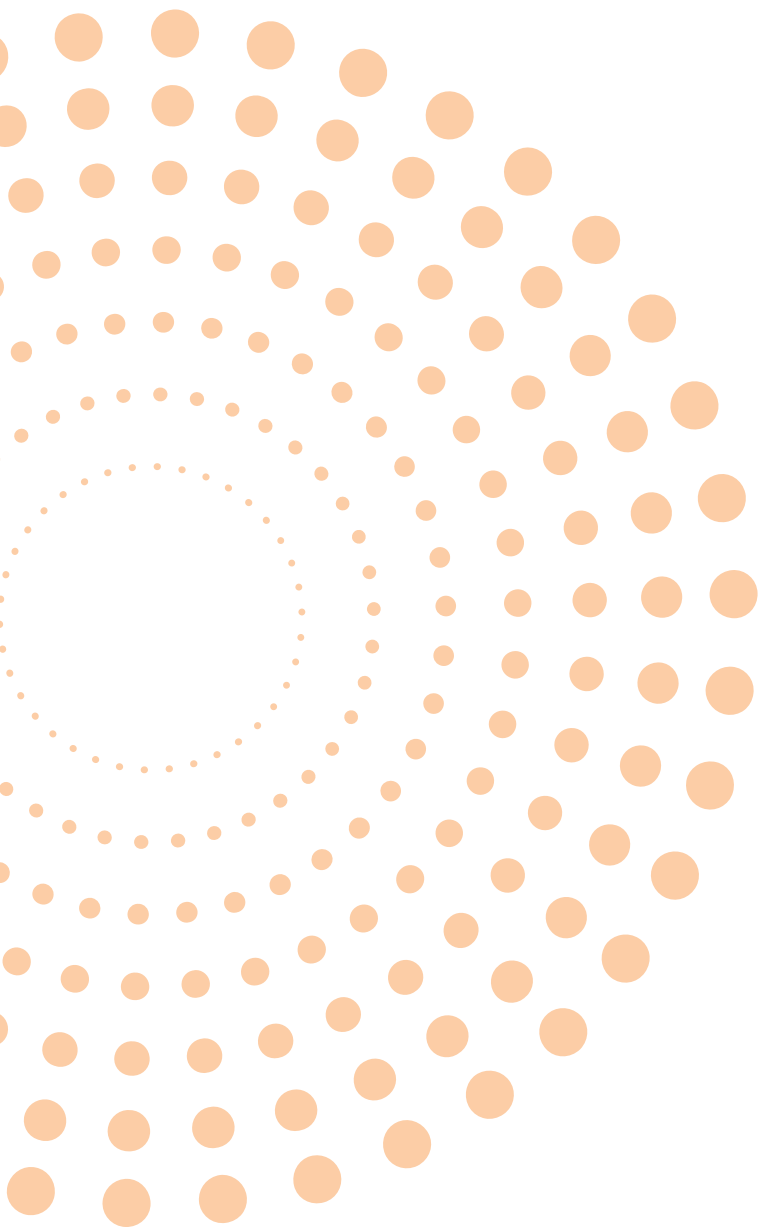
Oleme koos töötamisest astunud sammu edasi koostööni — ühised eesmärgid Eesti inimeste tervislikumate valikute poole suunamisel innustavad ja liidavad meid. Tulemuslikkus ja jätkusuutlikkus tegutsemises on igaühe panus oluline: nii teadustöös, arendustegevuste väljatöötamises, andmeanalüüsis, tervisekommunikatsioonis, elukestva õppe toetamises kui tugifunktsioonides. Üksi ei jõua kaugele, koostöös võrdub üks pluss üks alati rohkem kui kaks ning toetavas missioonitundega kollektiivis on igaühe silmis sära ja tegutsemisrõõm.

Usume oma unistustesse, et need saaksid täituda. Ja mitte seetõttu, et me unistame, vaid seetõttu, et oleme teinud selged plaanid oma unistuste elluviimiseks.

Head kolleegid, soovin edu!

Annika Veimer
Tervise Arengu Instituudi direktor
Jaanuar 2021

Tervise Arengu Instituut (TAI) on Sotsiaalministeeriumi hallatav riiklik teadus- ja arendusasutus, kes tegeleb rahvatervishoiu teadustööga, haiguste ennetamise programmide ja tegevuste väljatöötamise ja elluviimisega ning tervisedendusega. Lisaks haldame Eesti riiklikku **tervisestatistikat** ning kuut rahvastikupõhist **registrit ja andmekogu**. Teeme koostööd paljude Eesti ja Euroopa teadusasutuste ja ülikoolidega ning mitmesuguste riiklike ja erasektori organisatsioonidega. TAI tegevust rahastatakse eelkõige riigieelarvest, näiteks sihtrahastamise, riiklike teadus- ja arendusprogrammide ning uurimis- ja arendustoetuste kaudu.

TAI-st on kujunenud ühiskonnas tuntud asutus, kus rahvatervishoiu arendustöö prioriteetide suunamisel ja rõhuasetuste määramisel tuginetakse teadustööle. Selline lähenemine võimaldab TAI-l ühiskonda paremini teenida ning paneb aluse teadmise- ja tõendus põhise tervishoiupoliitika kujundamisele.

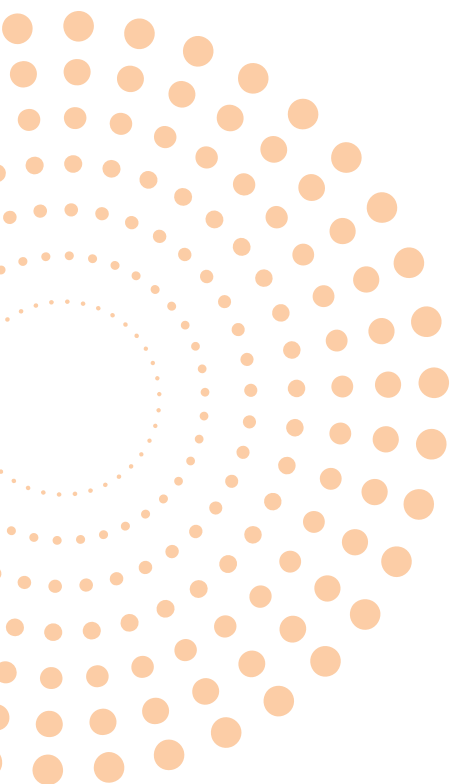
Visioon, missioon, väärtused

Arengukava määratleb TAI peamised organisatsioonilised eesmärgid aastateks 2021–2025 ja nende saavutamiseks vajalikud tegevused.

Arengukava tegemisel lähtusime riigi pikaajalises arengustrateegias „Eesti 2035“ toodud rahva kestlikkuse, tervise ja sotsiaalkaitse valdkondade eesmärkidest. Strateegias „Eesti 2035“ kutsutakse valdkondade vahelises koostöös ellu muutusi, mille tulemusel on Eesti inimesed kauem füüsiliselt ja vaimselt terved ning teevad tervist hoidvaid, riske vähendavaid ning elu- ja looduskeskkonda säästvaid valikuid.

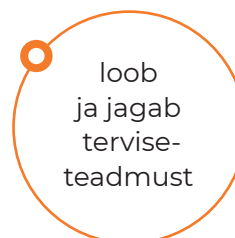
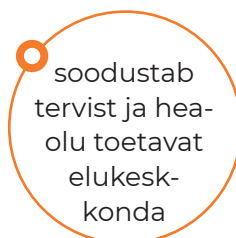
Lisaks dokumendile „Teadus- ja arendustegevuse, innovatsiooni ning ettevõtluse (TAIE) arengukava 2021–2035“ juhindume oma töös ka dokumendis „Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030“ kavandatud eesmärkidest ja visioonist. Viimases on sõnastatud ootus, et Eesti elanikud elavad kaua ja on võimalikult terved kogu elukaare jooksul ning nende tervis ja heaolu on hoitud ja toetatud elukeskkonna ja tervisesüsteemi kujundamise kaudu avaliku, kolmanda ja erasektori koostöös.

Oma tegevuses lähtume visioonist, missioonist ja väärtustest.

VISION

Tervise Arengu Instituut on Eestis juhtiv rahvusvaheliselt tunnustatud rahvatervishoiu kompetentsikeskus, kes koostöös partneritega

mille tulemusena on olulised tervisenäitajad aastaks 2025 paranenud.

MISSION

Oleme teaduspõhiste tervislike valikute kujundaja.

VÄÄRTUSED

- Lähtume tegevustes teaduspõhisusest, Eesti ja maailma parimast praktikast ning sihtrühmade vajadustest.
- Hoiame pädevust end pidevalt täiendades.
- Loomme uusi teadmisi, kasutame ning jagame oma teadmistepagasit ja oskusi.

- Kaasame, kuulame, jagame teadmisi ja pakume tuge.
- Lepime kokku ühised eesmärgid ja panustame meeskonnana nende saavutamisse.
- Austame ja inspireerime üksteist, et koos saavutada enam kui üksi.
- Väärtustame üksteise seisukohti ja otsime koos parimaid lahendusi.

- Oleme aktiivsed ja julged uute lahenduste leidmisel, arvestades sihtrühmade vajadusi ja ühiskonnas toimuvat.
- Pakume nutikaid lahendusi ja viime neid ellu, olles loovad, paindlikud ja arvestavad.
- Oleme oma töös uudishimulikud ja avatud uutele ideedele.

Huvipoolte ootused

Arengukava koostamisel kaardistasime huvipoolte ootused TAI-le, sest ainult koostöö kaudu ning oma tugevusi ja nõrkusi tundes saame edukalt eesmärgi täita.

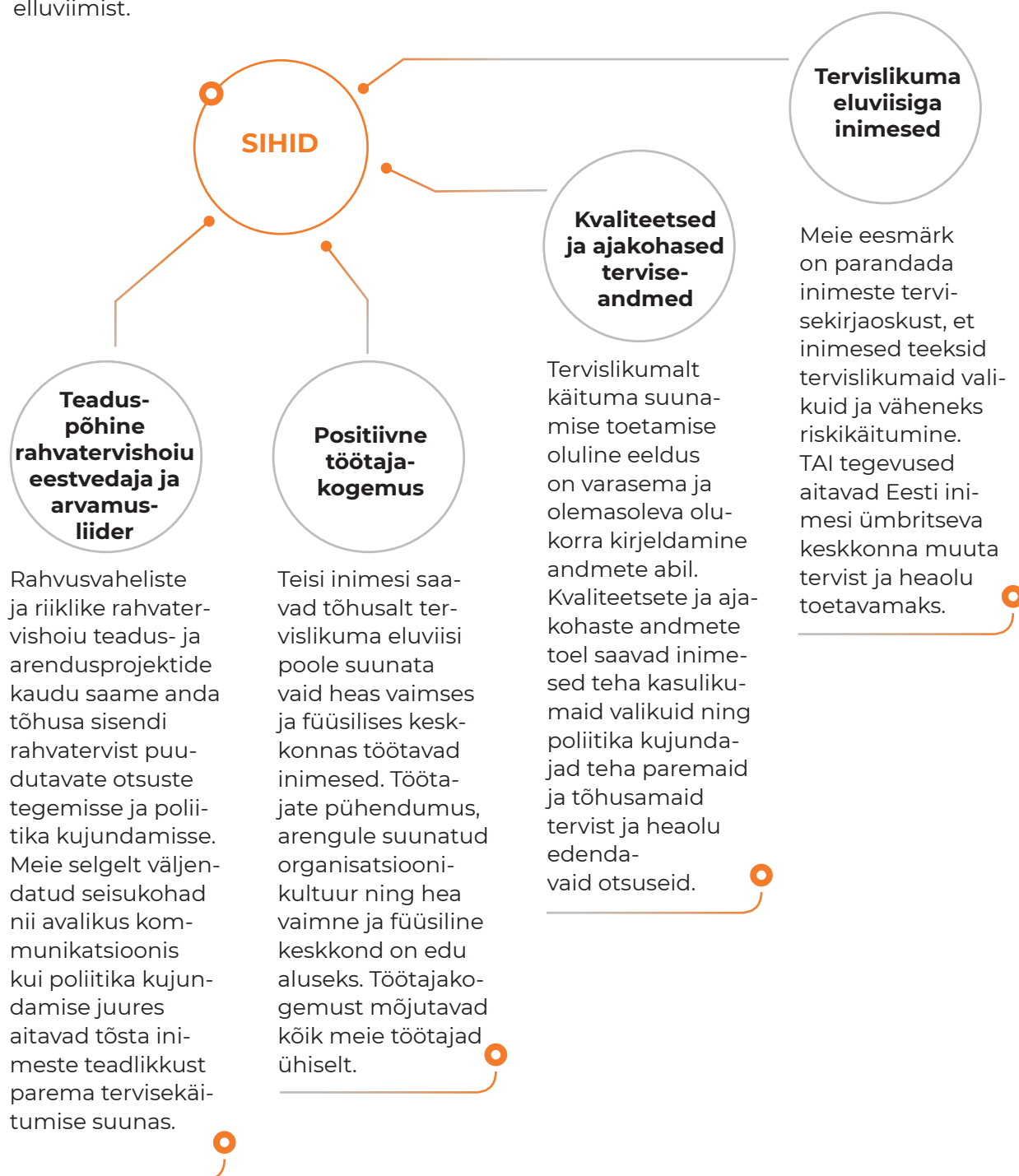
Teeme tihedat koostööd teiste Sotsiaalministeeriumi valitsemisala ametitega (terviseameti ja ravimiametiga) ning teiste ministeeriumite ja nende allasutustega. Nii teaduskui arendustöös on meie partneriteks ülikoolid, rakenduskõrgkoolid, eriala- ja ettevõtete liidud, ettevõtlussektor, välisriikide teadus- ja arendusasutused ning rahvusvahelised organisatsioonid.

Meie partnerite arusaam TAI-st kattub eesmärkide ja ootustega, mille oleme endale järgnevatel aastatel seadnud.

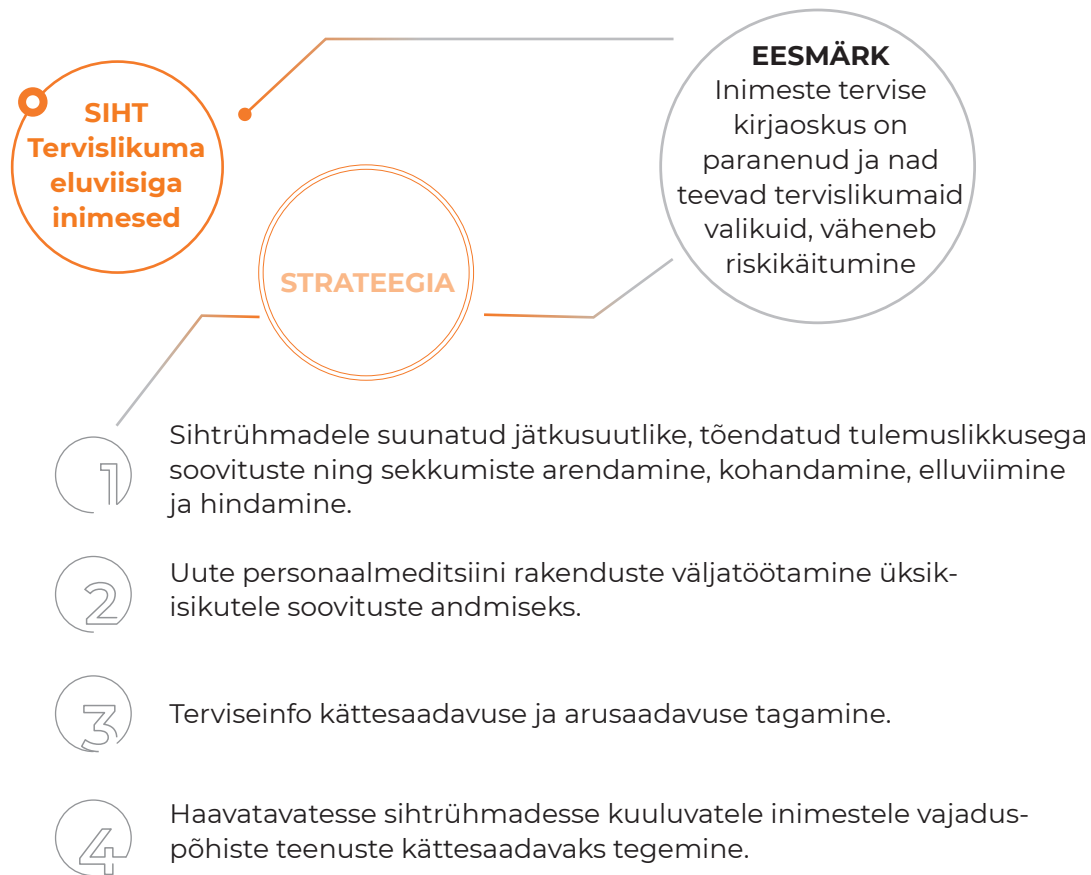
Strateegilised sihid 2021–2025

TAI-I on neli strateegilist sihti. Need on TAI tegevustes võrdselt olulised ega ole esitatud tähtsuse järjekorras, sest nad toetavad samaväärselt meie visiooni ja missiooni elluviimist.

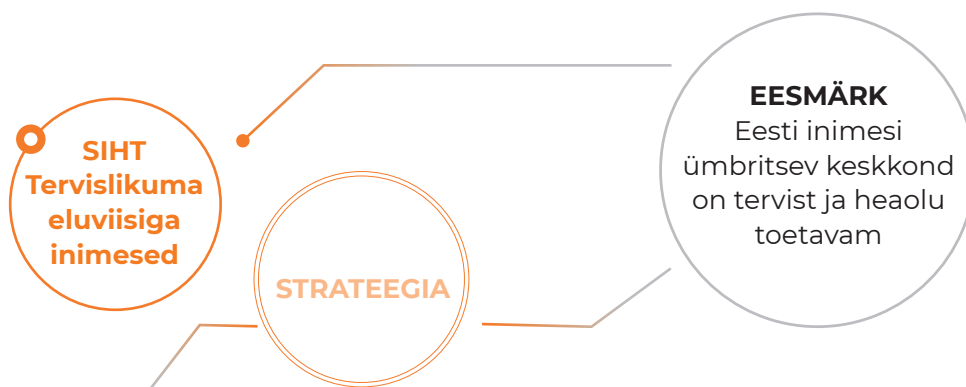
Eesmärgid, strateegiad ja mõõdikud

Valdkondade eesmärkide täitmist toetavad aastateks 2021–2025 kujundatud strateegiad koos alaeesmärkide, sihtideni jõudmiseks vajalike programmide ning mõõdikutega.

Mõõdik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
1. Alkoholi ja tubaka mittetarvitajate osakaal kasvab.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mitte kunagi alkoholi tarvitanud noorte osakaal on 60% (HBSC¹ 2018). 2. 11–15-aastaste seas on mittesuitsetajate levimus 91% (HBSC 2018). 3. 16–64-aastaste igapäevasuitsetajate ja juhusuitsetajate osakaal on 26% (TKU² 2018). 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Mitte kunagi alkoholi tarvitanud noorte osakaal on ≥ 66% (HBSC 2022). 2. 11–15-aastaste seas on mittesuitsetajate levimus ≥ 93% (HBSC 2022). 3. 16–64-aastaste igapäevasuitsetajate ja juhusuitsetajate osakaal on ≤ 21% (TKU 2024).

Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
2. Alkoholi kogutarbimine väheneb.	Absoluutalkoholi kogutarbimine 15-aastaste ja vanemate elanike hulgas on 10,4 liitrit inimese kohta (EKI ³).	Absoluutalkoholi kogutarbimine 15-aastaste ja vanemate elanike hulgas on ≤ 9,6 liitrit inimese kohta (EKI).
3. Inimeste toitumis- ja liikumis- harjumused paranevad ja ülekaalulisus ei suurene.	<p>1. Rasvunute (KMI⁴ > 30) osakaal tööelises rahvastikus on 19%: meeste seas 21%, naiste seas 18% (TKU 2018).</p> <p>2. Rasvunute (KMI > +2 standardhälvet) osakaal I ja IV klasside õpilaste hulgas on 11%: poiste seas 14%, tüdrukute seas 9% (COSI⁵ 2019).</p>	<p>1. Rasvunute (KMI > 30) osakaal tööelises rahvastikus on ≤ 19%: meeste seas ≤ 21%, naiste seas ≤ 18% (TKU 2024).</p> <p>2. Rasvunute (KMI > +2 standardhälvet) osakaal I ja IV klasside õpilaste hulgas on ≤ 11%: poiste seas ≤ 14%, tüdrukute seas ≤ 9% (COSI).</p>
4. Sihtrühmade hõlmatus emakakaela-, rinna- ja soolevähi sõel-uuringutega kasvab.	Hõlmatus on 50–56%.	Hõlmatus on ≥ 60% siht-rühmast kõigi paikmete puhul.
5. Tõendatud tulemuslikkusega sotsiaalseid oskusi arendavates sekkumistes (VEPA) osalenud õpilaste arv ja vanemlusprogrammi „Imelised aastad“ läbinute arv suureneb.	<p>1. VEPA-programmis osales 2500 õpilast (2019).</p> <p>2. Programmi „Imelised aastad“ läbis 988 lapsevanemat (2019).</p>	<p>1. VEPA-programmis osaleb 2700 õpilast.</p> <p>2. Programmis „Imelised aastad“ osaleb 2000 lapsevanemat.</p>
6. Väljatöötatud ja piloteeritud personaalmeditsiini rakenduste arv.	0	2
7. Uute HIV-juhtude arv langeb.	Uute HIV-juhtude arv 100 000 inimese kohta on 13,5 (Riiklik HIV tegevuskava aastateks 2017–2025).	Uute HIV-juhtude arv 100 000 inimese kohta on Euroopa majanduspiirkonna keskmine või sellest väiksem.
8. Narkootikumide üledoosist tingitud surmade arv väheneb.	27 surmajuhtu ehk 31,9 surmajuhtu 1 000 000 inimese kohta (SPR ⁶).	Surmajuhtude arv on Euroopa majanduspiirkonna keskmine või sellest väiksem (SPR).

1

Tervist ja heaolu toetavate õpi-, töö- ja elukeskkondade arendamine ja hindamine.

2

Teenuste ja ennetustegevuste pakkumine tervisealaselt eba-võrdsemates piirkondades ja haavatavatele sihtrühmadele.

Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
<p>1. Tervist edendavate töökohtade võrgustikuga liitunud tööandjate arv suureneb; tervist edendavate lasteaedade ja koolide osakaal suureneb; Toyboxi rakendavate lasteaedade arv suureneb.</p>	<p>1. TET⁷-võrgustiku liikmete arv on 323 (2019).</p> <p>2. TEK⁸- ja TEL⁹-võrgustiku liikmete osakaal haridusasutustes on 509 ehk 50% (2019).</p> <p>3. Toyboxi ei ole lasteaedades kasutusele võetud.</p>	<p>1. TET-võrgustiku liikmete arv on ≥ 388.</p> <p>2. TEK- ja TEL-võrgustiku liikmete osakaal haridusasutustes on > 50%.</p> <p>3. Toyboxi rakendatakse vähemalt 10 lasteaias.</p>
<p>2. Suureneb nende Kagu-Eesti ja Virumaa KOV-ide¹⁰ arv, kellega tehakse ennetustegevuste osas koostööd.</p>	<p>2 (2019)</p>	<p>25</p>

- 1 Teaduspädevuse tõstmine kõigis keskustes.
- 2 TAI-ülene strateegiline planeerimine
- 3 Toimiva süsteemi loomine ennetustegevuste hindamiseks.

Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
1. TAI töötajate avaldatud 1.1-1.3 artiklite ning uuringute ja tervisestatistika raportite keskmine arv aastas suureneb.	62 teadusartiklit, 28 uuringute ja tervisestatistika raportit aastas (TAI aastaaruanded 2015–2019).	65 teadusartiklit, 30 uuringute ja tervisestatistika raportit aastas (TAI aastaaruanne 2024).
2. Akadeemilise kraadiga töötajate osakaal TAI kollektiivis suureneb.	Doktorikraadiga 14% ja magistrikraadiga 58% töötajatest.	Doktorikraadiga $\geq 19\%$ ja magistrikraadiga $\geq 66\%$ töötajatest.
3. Uute tegevuste ja teenuste kohta on mõjuhinnangud olemas.	Andmed puuduvad.	100% (TAI aastaaruanne 2024).

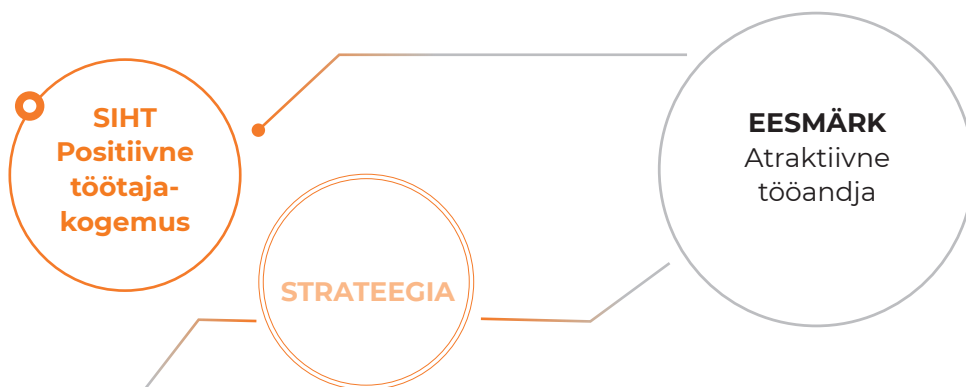
- 1 Kajastame rohkem päevakohaseid teemasid.
- 2 Anname proaktiivselt teadustulemuste sisendit tervise- poliitikasse.
- 3 Tõstame kõigi valdkondade kõneisikute pädevust.
- 4 Strateegilise kommunikatsiooniplaani koostamine, valdkondlike selgete sõnumite esitamine.

Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
1. Meediakajastuste arv aastas suureneb.	1867 (TAI aastaaruanne 2019)	≥ 3000 (TAI aastaaruanne 2024)
2. Rahvusvahelistel konverentsidel esinemiste arv aastas suureneb.	39 (TAI aastaaruanne 2019)	≥ 43 (TAI aastaaruanne 2024)
3. Avaldatud teadusartikleid tutvustavate uudislugude arv suureneb.	0	Kajastatud on kõik teadusartiklid, mille esimene autor on TAI töötaja (TAI aastaaruanne 2024).

- 1 Sihtrühma vajadustest lähtuvad kasutatavad ja tõlgendatud andmed, sh visualiseerimine.
- 2 Andmete kogumise tõhustamine ja kvaliteedi tagamine.
- 3 Töö riikliku statistika seaduse muutmise suunal.
- 4 Uuringuraportite TAI-sisene eelretsenseerimine.

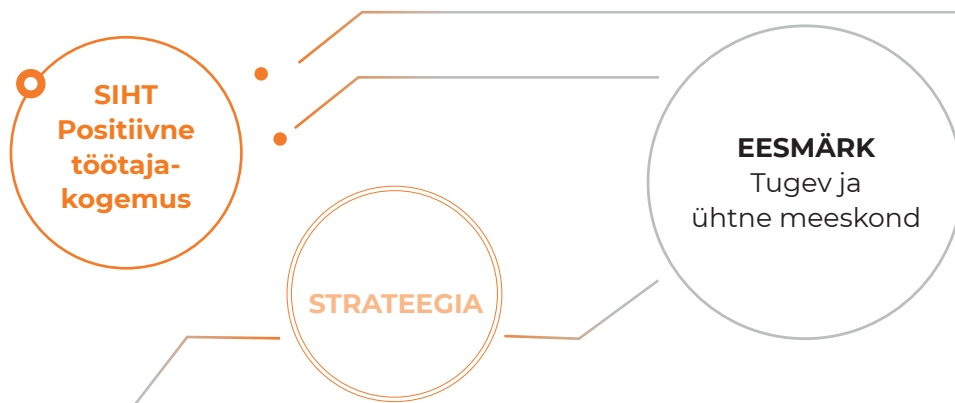
Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
1. Päringute arv TSTUA ⁿ andmebaasi suureneb.	90 (2019)	98
2. Vähiregistri andmete avaldamise aeg.	24 kuud (2019)	18 kuud
3. Eelretsenseeritud uuringuraportite osakaal.	Andmed puuduvad.	100% (TAI aastaaruanne 2024).
4. Jõustub riikliku statistika seadus, kus TAI on määratud riikliku statistika tegijaks.	TAI ei ole riikliku statistika tegija.	TAI on riikliku statistika tegija.

1 Tööandja brändi teadlik kujundamine.

2 Väärtuspakkumise väljatöötamine.

Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
1. Töötaja soovitusindeks (eNPS).	-13	≥ 40
2. Vabatahtlik voolavus.	7%	≤ 8%
3. Töötajate rahulolu väärtuspakkumisega.	76%	≥ 85%
4. Konkurentsi-võimeline palk.	Mahajäämus mediaan-palgast keskmiselt -3%.	Mediaanpalk või üle selle.

1. Ühtset identiteeti ja väärtusi toetavate tegevuste elluviimine.
2. TAI tegevuste tervikpildi ja omavaheliste seoste pildi loomine.
3. Töötajaid kaasav tunnustamine.

Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
1. Ühisürituste osalusmäär ja rahulolu (tagasiside).	1. Andmed puuduvad. 2. Andmed puuduvad.	1. $\geq 75\%$ 2. $\geq 80\%$
2. Töötajate teadlikkus TAI üksuste tegevustest ja TAI eesmärkidest.	1. Teadlikkus üksuste tegevustest 64%. 2. Teadlikkus eesmärkidest 84%.	1. Teadlikkus üksuste tegevustest $\geq 90\%$. 2. Teadlikkus eesmärkidest $\geq 90\%$.

- 1 Avatud juhtimiskultuur ja ühtsed juhtimispõhimõtted.
- 2 Järjepidev töötajate arengu toetamine (arenguplaanid).
- 3 Järelkasvu tagamine.

Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
1. Juhtimisindeks.	83%	≥ 90%
2. Töötajate arendamisega seotud tegevuste maht ja kulu.	1. Andmed puuduvad. 2. 0,5% palgafondist.	1. ≥ 12 akadeemilist tundi töötaja kohta. 2. ≥ 2% palgafondist.
3. Töötajate rahulolu arenguvõimalustega.	80%	≥ 90%
4. Praktikantide arv.		12

Möödik	Algtase 2020 või varasem	Sihttase 2025 või varasem
1. Töötajate rahulolu töökeskkonnaga.	73%	≥ 90%
2. Riskianalüüsi tulemustes kõrge tõenäosuse ja mõjuga riskid.	0%	0%

¹ Health Behaviour of School-aged Children (kooliõpilaste tervisekäitumise uuring)

² Eesti täiskasvanud rahvastiku tervisekäitumise uuring

³ Eesti Konjunktuuriinstituut

⁴ Kehamassi indeks

⁵ Childhood Obesity Surveillance Initiative (rahvusvaheline laste ülekaalu hindamise uuring)

⁶ Surma põhjuste register

⁷ Tervist ja heaolu toetavate töökohtade võrgustik

⁸ Tervist edendavate koolide võrgustik

⁹ Tervist edendavate lasteaedade võrgustik

¹⁰ Kohalik omavalitsus

¹¹ Tervisestatistika ja -uuringute andmebaas

¹² Info- ja kommunikatsioonitehnoloogia

Arengukava juhtimine

TAI arengukava kinnitab TAI teadusnõukogu, kellele esitletakse kord aastas arengukava täitmise seisu.

Arengukava elluviimise eest vastutab direktor, arengukava elluviimist jälgib arengukava loomise käigus loodud juhtrühm, mida juhib arendusjuht. Juhtrühm jälgib arengukava asja- ja ajakohasust, tuvastab parendamist või uuendamist vajavad teemad ja valdkonnad ning vajadusel täpsustab ja täiendab eelseisvate aastate eesmärke, strateegiaid ja oodatavaid lõpptulemusi.

Arengukava jälgimise põhimõtted:

- Arengukava elluviimise edukust hinnatakse igal aastal paralleelselt lõppenud aasta aruande koostamisega.
- TAI keskuste juhid jälgivad oma keskuse valdkondade piires elluviidavate tegevuste seisu ning esitavad ettepanekud valdkonnapõhiste muudatuste tegemiseks eelseisvatel aastatel (või vajaduse korral ka jooksva aasta kohta) koos soovitustega tegevuste muutmiseks või arengukava mõõdikute täpsustamiseks.
- TAI iga-aastase üksikasjaliku tööplaani koostamisel lähtutakse arengukavas toodud eesmärkidest.
- TAI tööplaani täitmise koosolekud toimuvad kvartaalselt.

